

ถอดบทเรียน

เรื่อง การทำวิจัยชั้นเรียน

เครือข่ายสถาบันวิชาการสาธารณสุขและเทคโนโลยีทางการแพทย์
(สวสท.)

การถอดบทเรียนนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนา
การจัดการเรียนการสอนศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับไทยแลนด์ ๔.๐
ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเครือข่ายสถาบันวิชาการสาธารณสุขและเทคโนโลยี
ทางการแพทย์ (สวสท.)

คำนำ

การถอดบทเรียนเรื่อง การทำวิจัยชั้นเรียนนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับไทยแลนด์ ๔.๐ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเครือข่ายสถาบันวิชาการสาธารณสุขและเทคโนโลยีทางการแพทย์ (สวสท.) โดยมีการอบรม ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ วันที่ ๙-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมไมด้า จังหวัดนนทบุรี ระยะที่ ๒ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก จังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนบุคลากรทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ และเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับไทยแลนด์ ๔.๐ ผลลัพธ์ที่ได้คือ อาจารย์ของวิทยาลัยในสังกัด สวสท. ได้รับความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน การเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย การเขียนโครงร่างวิจัย และรูปเล่มวิจัยในชั้นเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการหวังว่าการถอดบทเรียนเล่มนี้เป็นประโยชน์แก่อาจารย์ผู้สอน ผู้ที่สนใจ ขอขอบพระคุณเครือข่ายสถาบันวิชาการสาธารณสุขและเทคโนโลยีทางการแพทย์ (สวสท.)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก

ถอดบทเรียนการทำวิจัยชั้นเรียน

เครือข่ายสถาบันวิชาการสาธารณสุขและเทคโนโลยีทางการแพทย์ (สวสท.)

ความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนนั้น เป็นการวิจัยในชั้นเรียนที่มุ่งแก้ปัญหาและ/หรือพัฒนา งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งบังเกิดประโยชน์แก่นักศึกษาให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ และมี ประโยชน์ต่อผลงานของอาจารย์ผู้สอนและวิทยาลัยตามมา เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา ๒๔(๕) ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากการเรียนรู้และการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ มาตรา ๓๐ ...ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาและให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมา ผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการได้รับรู้เรื่องเล่า จากอาจารย์ว่า

“สภาพที่อาจารย์ต้องการ สิ่งที่ยังประสงค์ว่าต้องการให้เกิดอะไรขึ้น”

“สภาพที่เป็นอยู่ในชั้นเรียน”

“ปัญหาในระหว่างการสอนที่เกิดขึ้น”

“ความพยายามแก้ปัญหาที่ผ่านมาของคนอื่น”

“แนวทางแก้ปัญหาของอาจารย์ที่มีการใช้หลักการและทฤษฎีที่ผ่านมา”

การถอดบทเรียนจึงได้ทราบถึงปัญหาของการทำวิจัยชั้นเรียนและความพยายามที่จะทำวิจัยชั้นเรียนที่ ผ่านมาของอาจารย์ที่เข้ารับการอบรมว่า “อาจารย์ลืมไปว่ากำลังทำวิจัยชั้นเรียน เนื่องจากอาจารย์ไม่ได้แสดง ให้เห็นปัญหานักศึกษาของอาจารย์ที่ชัดเจน ไม่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาขาดคุณลักษณะที่ยังประสงค์ตาม มคอ.๓ อะไรบ้าง ไม่กล่าวถึงการเชื่อมโยงไปยังมคอ.๓ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของวิชา กลยุทธ์การสอน สื่อการ เรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล”

ประเด็นที่ได้จากการถอดบทเรียน คือ การได้มาซึ่งปัญหาการวิจัย การพัฒนาการทำวิจัยในชั้น เรียน และองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

การได้มาซึ่งปัญหาการทำวิจัย ทำนอย่างไร.....

- ปัญหาการทำวิจัยได้มาจาก สภาพสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและข้อบกพร่องในการเรียนการสอน
- จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้ทราบปัญหาในประเด็นต่างๆ
- จากผลการเรียนการสอนในปีที่ผ่านมา นักศึกษาทำคะแนนได้น้อยและไม่เข้าใจเรื่องที่อาจารย์สอนที่

ผ่านมา

- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน สิ่งที่ยังพบในระหว่างการเรียนการสอน
- จากการสังเกต การบันทึกข้อมูล ในปีที่ผ่านมา การบอกเล่า ชักถามพูดคุย ระหว่างผู้เรียนผู้สอน
- จากการสังเกตความสนใจของนักศึกษา การเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา
- จากการส่งงานของนักศึกษา
- จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน

- ปัญหาการเรียนการสอนที่นักศึกษาได้สะท้อนมาจากผลการเรียนการสอนของนักศึกษา
- ปัญหาในการเรียนของผู้เรียน ด้านการสอนของผู้สอน ด้านสื่อการสอน การประเมินประสิทธิภาพในการเรียน
- เกิดจากผลของการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิม ซึ่งเกิดปัญหาขึ้นและป้องกันการเกิดปัญหา หรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
  - ศึกษาครูผู้สอนร่วม จากวิธีการสอน และ สื่อการสอน
  - ศึกษาเนื้อหาที่สอน จากจุดมุ่งหมายของเนื้อหา และ ความยาก ซับซ้อนของเนื้อหา
  - ผลการเรียนในมคอ.5 ของปีการศึกษาที่ผ่านมา และนำผลจากการรายงาน มคอ.5 มาเป็นซึ่งปัญหาการทำวิจัย
- การประเมินการเรียนการสอนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนวิชา

แล้วการพัฒนาการทำวิจัยชั้นเรียนทำได้อย่างไร ทำได้โดยการ.....

- ศึกษาและพัฒนาเรื่องที่เป็นปัญหา
- มีการวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นลำดับโดยการ
  - กำหนดปัญหาที่เกี่ยวข้อง
  - ทบทวนวรรณกรรม
  - วิธีดำเนินการ
  - การวิเคราะห์งานวิจัยและสรุปผล
- นำปัญหาที่ได้มาทางแผนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับ มคอ.3 และ มคอ.5 ตลอดจน สร้างกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ มคอ.3 และ มคอ.5
  - หาข้อมูลการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น รูปแบบ วิธีการ เลือกวิชา
  - ดำเนินงานตามแผนการวิจัยของแต่ละวิทยาลัย
  - พัฒนาตัวครูผู้สอน
  - พัฒนาผู้เรียน
  - พัฒนาสื่อ
  - พัฒนาวิธีการสอน
  - พัฒนาชื่อกับผลลัพธ์ที่ได้จากการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มีความสอดคล้องกัน
  - พัฒนาความเป็นมาของปัญหาให้มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง
  - พัฒนาการอภิปรายผลให้สอดคล้องและเป็นเนื้อเรื่องเดียวกัน
  - พัฒนารอบแนวคิดการวิจัยในชั้นเรียน
  - ศึกษาในนักศึกษา/รายวิชาที่รับผิดชอบ โดยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงกับจุด
  - ทบทวนวรรณกรรมจากผู้อื่น และพัฒนาจากผลวิจัยชั้นเรียนของตัวเอง
  - ทบทวนวรรณกรรมและงานงานวิจัยที่ผ่านมา ทดลองใช้สื่อ วิธีการสอนกับนักศึกษา

- วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการเรียนหรือสภาพปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนจากผู้เรียน ผู้สอน หรือวิธีการสอน การประเมิน
- พัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล หรือ สถิติที่ใช้ในการวิจัย
- นำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนมาทบทวนทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องและการทบทวนงานวิจัยในชั้นเรียนที่เกี่ยวข้อง
  - ศึกษาจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ
  - ลงมือทำด้วยตนเอง
  - ศึกษาการวิจัยในชั้นเรียนโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ
  - ลงมือปฏิบัติ
  - สำรวจปัญหา วิธีการแก้ปัญหา
  - เลือกปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน นำมาพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลไปปรับปรุง มคอ.3 ปีการศึกษาต่อไป

แล้วองค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีอะไรบ้าง.....

- ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ๆที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้
- ได้แนวทางหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่สอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับ มคอ.3 และ มคอ.5 นำผลของการวิจัยไปเขียนบทความวิชาการเผยแพร่ เครื่องมือการจัดการเรียนการสอน
  - ทราบวิธีการเขียนวิจัยในชั้นเรียน
  - ขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - การประเมินผลงานวิจัย
  - ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
  - ได้รูปแบบสื่อการเรียนการสอน
  - ได้รูปแบบการประเมินการสอน
  - การสรุปปัญหาที่แท้จริงการเรียนการสอน
  - การสรุปผลและหลักการตีพิมพ์เผยแพร่การวิจัยในชั้นเรียน
  - การเขียนบทความการวิจัยในชั้นเรียน
  - ขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - ได้พัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
  - ได้พัฒนาให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
  - ได้แก้ไขปัญหาของนักศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนการสอน
  - ได้วิธีการสอน/สื่อที่ใช้ในการสอนใหม่
  - การสุ่มตัวอย่าง การวัดผล รูปแบบการทำวิจัย
  - การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียน

- ได้นำไปพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและขั้นตอนที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อนักศึกษา
- ได้วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนแนวทางพัฒนาในการทำวิจัยครั้งต่อไป
- ได้วิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ส่งผลให้นักศึกษามีผลการเรียนที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามจุดมุ่งหมาย
- ได้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
- ได้วิธีการคิดรูปแบบวิธีการสอนสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน
- การวิพากษ์บทความผู้อื่น ทำให้เข้าใจการเขียนรายงานวิจัยมากขึ้น เพราะเรียนรู้จากจุดบกพร่องสู่การปรับปรุงใหม่ให้ถูกต้อง
- รู้วิธีการทำวิจัยในชั้นเรียน (กระบวนการ) การเขียนรายงาน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน
- องค์กรความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น สอนจุลชีววิทยาและปรสตีวิทยา นักศึกษามีปัญหาในการเรียนไม่สามารถมองเห็นภาพ ทำให้จดจำยาก มีการสร้างสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

สรุปได้ว่า การทำวิจัยชั้นเรียน เป็นการวิจัยเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ซึ่งเน้นในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีปัญหาการเรียนรู้อเป็นจุดเริ่มต้น ผู้สอนหาวิธีการ หรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา มีการสังเกตและตรวจสอบผลของการแก้ปัญหา/การพัฒนา แล้วจึงบันทึกและสะท้อนการแก้ปัญหาหรือการพัฒนานั้นๆ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิจัยที่ดำเนินการโดยผู้สอน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนสะท้อนการปฏิบัติงาน และเสริมพลังอำนาจให้ครูผู้สอน

การวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่สะท้อนตัวครูและผู้ร่วมสอน เพื่อค้นหาลักษณะที่เหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการสอนให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมหรือสถานการณ์ ด้วยความร่วมมือของเพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกในสังคมที่เกี่ยวข้อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อวินิจฉัยการการสอนของครูผู้สอนและผู้ร่วมสอน เพื่อพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้ อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงแบบมีแผน ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงไม่ใช่เป็นเพียงการแก้ปัญหา แต่จะเป็นการตั้งปัญหาจากแรงกระตุ้นของผู้สอนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงพัฒนา แล้วปฏิบัติสังเกต สะท้อนกลับเป็นวัฏจักรของการวิจัยที่หมุนไปเรื่อย ๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและสร้างภาพลักษณ์ของการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป